

خدمات در جامعه هستیم که بازتابی از نیروی انسانی است. این وضعیت با این جزوه همساز است و باید به آنجا رسید. استفاده از نیروی انسانی در بخش‌های مختلف باید به گونه‌ای باشد که بتواند در هر دو بخش تولید و توزیع نقش داشته باشد. این جزوه به گونه‌ای طراحی شده که بتواند به عنوان یک منبع معتاد استفاده شود و این جزوه به گونه‌ای طراحی شده که بتواند به عنوان یک منبع معتاد استفاده شود.

بررسی نحوه گذران اوقات فراغت استادان دانشگاه‌های شهر اصفهان

دکتر غلامرضا احمدی

استادیار علوم تربیتی دانشگاه آزاد اسلامی واحد خوراسگان کارشناس ارشد برنامه‌ریزی آموزشی

چکیده

تار و پود زندگی بشری از روال سنتی خود خارج شده و تکنولوژی، دگرگونی‌های همه‌جانبه‌ای در آن ایجاد کرده است. چارچوب زندگی فعلی، نقش اوقات فراغت را روز به روز کم‌رنگ‌تر کرده و گرفتاری شغلی و سایر مشکلات زندگی، احاد ملت را تحت فشار قرار داده است. لذا امروزه توجه به مسأله اوقات فراغت از اهمیت بیشتری برخوردار است. نظر به این مهم، این تحقیق در نظر دارد نحوه گذران اوقات فراغت استادان دانشگاه‌ها را مورد بررسی قرار دهد.

روش تحقیق، توصیفی-پیمایشی و جامعه آماری، شامل دانشگاه‌های دولتی و آزاد منطقه اصفهان می‌باشد، که با استفاده از روش نمونه‌گیری چند مرحله‌ای از بین دانشگاه‌های دولتی دانشگاه اصفهان و همچنین دانشگاه‌های آزاد اسلامی واحد خوراسگان انتخاب و ۱۵۰ نفر از استادان این دو دانشگاه، به طور تصادفی برگزیده شدند. ابزار تحقیق، پرسشنامه محقق ساخته‌ای بوده که حاوی ۲۹ سؤال بسته پاسخ و پایایی ۸۵٪ را به خود اختصاص داده است. اطلاعات به دست آمده با استفاده از آمار توصیفی و بهره‌گیری از آزمون‌های

خی دو و t تست، مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفته است.

از جمله مهم ترین یافته های این پژوهش موارد زیر می باشد:

- ۱- در بین انواع اوقات فراغت، مطالعه کتب مرتبط با تدریس، انجام امور فرهنگی و تدریس در دانشگاه های دیگر، به ترتیب، اولویت اول تا سوم استادان و همچنین زمان بیشتری از فراغت آنان را به خود اختصاص داده است.
- ۲- تعداد استادان فوق لیسانس که به انجام امور فرهنگی می پردازند، بیش از استادان دکتر است؛ در صورتی که استادان دکتر زمان بیشتری را صرف انجام این امور می نمایند. استادان فوق لیسانس برنامه ریزی برای تدریس و مطالعه کتب غیر درسی را در اولویت اوقات فراغت خود قرار داده اند و این در حالی است که استادان دکتر، به تدریس در دانشگاه های دیگر و انجام امور فرهنگی بیشتر توجه داشته اند.
- ۳- استادان زن، بیشترین زمان فراغت خود را صرف امور منزل (تهیه غذا، نظافت و رسیدگی به مسائل و مشکلات فرزندان) می نمایند و تماشای برنامه های تلویزیونی و تدریس در دانشگاه های دیگر، بیشترین زمان فراغت استادان مرد را اشغال می نماید.
- ۴- استادان با سابقه خدمت بالا نسبت به کم سابقه ها جهت تهیه غذا، رسیدگی به باغچه و ای مانند آن، زمان بیشتری از فراغت خود را صرف می نمایند. همچنین آنان بیش از استادان کم سابقه، جذب دانشگاه های دیگر می شوند.
- ۵- استادان دانشگاه دولتی نسبت به استادان دانشگاه آزاد، زمان بیشتری از فراغت خود را صرف گوش

دادن به رادیو و یا موسیقی می نمایند.

مقدمه

پیشرفت تکنولوژی، ضرورت توجه و اهمیت به گذران اوقات فراغت را روز به روز در جوامع افزایش می دهد. نیروی جسمانی انسان که زمانی به عنوان یک منبع عظیم تولیدی و اقتصادی بشمار می آمد، امروز جایش را به دستگاهها و ماشین آلات داده است و ما شاهد توسعه بخش

خدمات در جامعه هستیم که بازتابی از نیروی فکری انسان می‌باشد. این امر موجب گردیده تا انسانها به جای استفاده از نیروی بدنی و جسمانی، به تفکر هر چه بیشتر پرداخته و زمان بازیافته خود را به نحو مطلوبی بگذرانند.

اکنون وقت و زمان برای انسانها ارزش بسیاری پیدا کرده و این در حالی است که وقت منبعی است با شرایط برابر برای همه، همه مردم صرف نظر از جنس، نژاد، مذهب و ملیت، دقیقاً یک مقدار ساعات مساوی در هفته دارند.^(۱)

ساعات مساوی در هفته برای اوقات فراغت و به طور کلی، داشتن مدیریت زمان برای آن، اگرچه بحث جدیدی نیست؛ لیکن به دلیل ارتباط مستقیم آن با بافت فرهنگی ملت‌ها، هنوز جایگاه خود را پیدا ننموده و بخش اعظم گذران اوقات فراغت هر کشوری تحت تأثیر فرهنگ، آداب و رسوم و شیوه زندگی آنان است.

مسأله‌ای که بدون آن بالاترین و بهترین تعلیم و تربیت‌ها در معرض بی حاصلی و بی ثمری قرار می‌گیرد، مسأله ضرورت تدبیر اوقات فراغت است.^(۲)

از آنجا که استادان نقش تعیین‌کننده‌ای در سرنوشت جوامع دارند و موفقیت شغلی آنان ضمانتی بر روند صحیح رشد نسل جوان است، چگونگی استفاده از زمان و ضرورت توجه به اوقات فراغت، با اهمیت‌تر از سایر مشاغل به نظر می‌رسد.

در بسیاری از کشورها، به دنبال جایگزینی نیروی فکری به جای نیروهای جسمانی، استفاده از اوقات فراغت را امری اجباری و به عنوان یک وظیفه شغلی مطرح و اجرا می‌کنند؛ چرا که پیش‌بینی می‌شود، در ازای گذران مطلوب و ارزشمند اوقات فراغت، کارآیی شغلی افراد افزایش یافته و انسان‌ها با انگیزه‌بهرتری فعالیت خود را آغاز می‌کنند.

ضمانت اجرای هرگونه اصلاح و پیشرفت در کشور، به نحوه کار استادان و کارآیی شغلی آنان بستگی دارد. تربیت نیروهای متخصص هر جامعه، منوط به نقش تعیین‌کننده استادان است و آنانند که با سعی و تلاش، نیروهای بالقویه مملکت را به صورت بالفعل درآورده، آنان را به

نیروهای کارآمد و شایسته تبدیل کرده و چرخ اقتصادی را در جهتی صحیح به چرخش درمی‌آورند. لذا با توجه به ضرورت این مسأله، استفاده مطلوب از چگونگی گذران اوقات فراغت آنها، به شکلی که از این فرصت‌ها در جهت افزایش سطح آگاهی و آمادگی در راستای وظیفه آنها - که همان تدریس است - استفاده گردد، در سرعت بخشیدن به امر تعلیم و تربیت بسیار مؤثر خواهد بود. از سوی دیگر چنانچه از اوقات فراغت استفاده کامل، کافی و مثبت نگردد، موجب خستگی و انحراف فکری گردیده، ثمره‌ای جز رکود و کاهش بار علمی آنان به همراه نخواهد داشت.

ادبیات تحقیق

استادان دانشگاه‌ها، که در بالاترین جایگاه تربیتی هر کشوری قرار دارند و زمان به عنوان باارزش‌ترین عامل در زندگیشان متجلی می‌گردد، بایستی به طور جدی اختصاص زمانی خاص جهت گذران اوقات فراغت را بخشی از فعالیت‌های کاری خود قرار داده و به تأثیرگذاری آن در مسائل تربیتی و آموزشی، اعتقاد داشته باشند.

فراغت یک فعالیت است و مانند هر فعالیت دیگر، مثل روابط افراد، تعهد در برابر یکدیگر و

پیمان‌ها، به وقت و ساعتی معین بستگی دارد.^(۳)

فرهنگ‌های مختلف، گذران زمان‌های فراغت متفاوتی را نیز دارند؛ همین امر سبب ایجاد تمدن‌های انسانی متنوع می‌گردد؛ آنچه مهم است، پیامد آن است. گذر این زمان بایستی با مدیریت همراه باشد. امروزه مدیریت زمان، یک بحث جدید و جالب کشورهای توسعه‌یافته است. ما می‌گوییم وقت طلا است در حالی که ارزش زمان از طلا بیشتر است؛ زیرا ثروت از دست رفته را می‌توان جبران کرد، ولی زمان سپری شده بازیافتنی نیست. پیترو دراکر می‌گوید: زمان، نادرترین منبع است که اگر مدیریت صحیح بر آن اعمال نشود، بر منابع دیگر نمی‌توان مدیریت کرد. زمان یک منبع محدود است که کم و زیاد نمی‌شود، هر ساعت ۶۰ دقیقه و هر دقیقه ۶۰ ثانیه

است و این قاعده تغییرناپذیر است.^(۴)

- شجاع‌الدین طبق تحقیقی با عنوان "بررسی نحوه گذران اوقات فراغت کارمندان ادارات آموزش و پرورش تهران با تأکید بر نقش تربیت"^(۵)، پی برد که متوسط زمان فراغت کارمندان در روز ۵/۳۲ ساعت است و مابقی ساعات صرف انجام شغل دوم و رسیدگی به امور منزل می‌شود و همچنین ۲۴٪ آنان اوقات فراغت خود را به اشتغال در مشاغل دیگر، جهت تأمین معاش می‌گذارند.

- غروی در تحقیق خود با عنوان "بررسی نحوه گذران اوقات فراغت معلمان دوره ابتدایی شهر اصفهان"^(۶)، ۲۵۰ نفر از معلمان ابتدایی شهر اصفهان را بر اساس اطلاعات مورد نظرش تحت سنجش قرار داده و به این نتایج دست یافته است: بین میزان درآمد معلمان و پرداختن به امور منزل، تفاوت معنی‌داری مشاهده شده است. بین جنسیت معلمان و نحوه گذران اوقات فراغت آنان در راستای مطالعه، فعالیت‌های هنری، آموزشی، ورزشی، تفریح و سرگرمی و اشتغال به شغل دوم، تفاوت مشاهده شده معنی‌دار بوده است؛ در حالی که این تفاوت، جهت ادامه تحصیل آنها معنی‌دار نبوده و همچنین سنوات خدمت بر نوع تفریح و سرگرمی، فعالیت در شغل دوم و ادامه تحصیل آنان مؤثر بوده است.

- قاسمیان در تحقیق دیگری تحت عنوان "بررسی میزان انطباق انتظارات و امکانات موجود جهت گذران اوقات فراغت دانش‌آموزان شهرستانهای شرق استان اصفهان"^(۷)، ۶۰۰ دانش‌آموز و ۱۲۰ معلم را بر اساس پرسشنامه‌ای مورد بررسی قرار داده است. با توجه به یافته‌های تحقیق، اولویت اول دانش‌آموزان در خصوص نحوه گذران اوقات فراغتشان، تماشای فیلم و سریال از تلویزیون می‌باشد که عدم امکانات تفریحی نظیر امکانات ورزشی، استفاده از رایانه، شنا و... در این امر مؤثر بوده و به دلیل عدم برنامه‌ریزی صحیح از امکانات موجود نیز استفاده مناسبی به عمل نمی‌آید.

- نتایج طرح ملی اوقات فراغت که توسط سازمان برنامه و بودجه در سال ۱۳۷۷ و در

تهران^(۸) انجام پذیرفته، نشان می‌دهد که فارغ از سهم زمانی فعالیت‌های مختلف در سپری شدن زمان فراغت افراد، نقش فعالیت‌ها را در گذران ساعات فراغت جوانان، به ترتیب اولویت، تماشای تلویزیون، دیدار از دوستان و خویشاوندان، انجام امور هنری، مطالعه کتاب و روزنامه، گوش دادن به موسیقی، بازی و ورزش، زیارت، شرکت در مساجد، پیاده‌روی، تماشای ویدئو و بازدید از موزه‌ها و نمایشگاه‌ها تشکیل می‌دهد. همچنین سهم عمده با فعالیت‌هایی است که فرد جوان، تقریباً در وضعیت منفعل و اثرپذیر قرار دارد و پرداختن به فعالیت‌هایی که حضور فعال فرد را می‌طلبد، با استقبال کمتری همراه است و حضور جوانان در فعالیت‌هایی که می‌توان آنها را تمرین مشارکت اجتماعی و رهبری گروه دانست، کم‌رنگ است.

- نولس* بر اساس آماری در نیویورک^(۹)، به مقایسه بین اوقات فراغت دانشجویان غیر شاغل و دانشجویان شاغل پرداخته و به این نتیجه رسیده که کسانی که در زمان تهیه آمار مزبور شاغل بوده‌اند، به تفریح یا در واقع، اوقات فراغت خود، بیشتر از موضوعات شغلی اهمیت می‌داده‌اند؛ در حالی که افرادی که در آینده و بعد از زمان تحصیل، امکان اشتغال به کاری را داشتند، موضوعات شغلی برای آنها از اهمیت بیشتری نسبت به مسأله تفریح و اوقات فراغت برخوردار بوده است. در واقع آمار مزبور بیانگر این واقعیت است که افراد پس از انتخاب شغل، بیشتر به نحوه گذران اوقات فراغت توجه می‌نمایند تا قبل از آن؛ به عبارت دیگر اوقات فراغت نحوه گذران آن، از اهمیت ویژه‌ای در زندگی کاری و خصوصی کلیه شاغلین برخوردار است.

دورفمن** در پژوهشی با عنوان "سلامتی، رضایت شغلی و اوقات فراغت"^(۱۰) به بررسی وضعیت روحی ۱۰۴ استاد دانشگاه، قبل و بعد از بازنشستگی، در یک کالج آمریکایی می‌پردازد. نتایج این تحقیق بیانگر این نکته است که هر چقدر اساتید، قبل از بازنشستگی و زمان اشتغالشان فعال‌تر بوده و به اموری چون تحقیق، جستجو، آموزش و انجام امور فرهنگی می‌پرداختند، دوران بازنشستگی بهتری را می‌گذرانند و عکس این قضیه نیز صادق است.

همچنین چگونگی گذران اوقات فراغت، ارتباط مستقیمی با مطلوب بودن دوران بازنشستگی آنان دارد. به عبارتی، اساتیدی که فعالیت شغلی را در کنار اوقات فراغت مفید گذرانده و از این دوران به خوبی استفاده کرده‌اند، در بازنشستگی از روحیه مناسب‌تری نسبت به کسانی که تنها به انجام امور شغلی پرداخته و فراغت کمتری داشته‌اند، برخوردار هستند.

سوالات تحقیق

- ۱- گذران اوقات فراغت اساتید چگونه است؟
- ۲- اولویت‌بندی گذران اوقات فراغت اساتید، بر اساس زمان اختصاص یافته به هر یک و میزان علاقه‌مندی نسبت به آنها چگونه است؟
- ۳- آیا بین اساتید، با سابقه‌های خدمت مختلف، به لحاظ نحوه گذران اوقات فراغت تفاوت معنی‌دار وجود دارد؟
- ۴- آیا بین اساتید با مدارک تحصیلی مختلف، به لحاظ نحوه گذران اوقات فراغت، تفاوت معنی‌دار وجود دارد؟
- ۵- آیا بین اساتید مرد و زن، به لحاظ نحوه گذران اوقات فراغت، تفاوت معنی‌دار وجود دارد؟
- ۶- آیا بین اساتید دانشگاه دولتی و آزاد، به لحاظ نحوه گذران اوقات فراغت، تفاوت معنی‌دار وجود دارد؟

روش تحقیق

روش تحقیق حاضر، توصیفی و از نوع پیمایشی است. جامعه آماری این تحقیق، شامل کلیه استادان دانشگاه‌های اصفهان و آزاد اسلامی بوده که به طور تصادفی دو دانشگاه اصفهان و دانشگاه آزاد اسلامی واحد خوراسگان انتخاب گردیده و با استفاده از روش نمونه‌گیری چند

مرحله‌ای، ۱۵۰ استاد از سه دانشکده ادبیات، علوم و علوم تربیتی از دانشگاه اصفهان و سه رشته تحصیلی کشاورزی، زبان انگلیسی و حقوق، از دانشگاه آزاد اسلامی واحد خوراسگان انتخاب شدند، که از مجموع ۱۵۰ پرسشنامه توزیع شده، ۱۲۲ پرسشنامه دریافت و مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت. ابزار اندازه‌گیری این تحقیق، پرسشنامه بسته پاسخ چند گزینه‌ای بوده که توسط محقق، تهیه شده است. ضریب پایایی پرسشنامه استفاده شده ۰/۸۵ بوده است. جهت تجزیه و تحلیل اطلاعات بدست آمده در سطح آمار توصیفی، از فراوانی، درصد، رتبه‌بندی و... و در سطح آمار استنباطی، از آزمون‌های T تست، خی دو و کرامر استفاده گردیده است.

بررسی سؤالات تحقیق

جدول شماره ۱: میزان فراغت اساتید در شبانه روز با مدرک تحصیلی، جنسیت، دانشگاه

محل خدمت و سابقه خدمت متفاوت.

سؤالات خدمت		جنسیت		مدرک تحصیلی		نوع دانشگاه	
۱۱ سال و بیشتر	۱۰ سال و کمتر	مرد	زن	فوق لیسانس	دکترا	آزاد	دولتی
۴/۳۳	۴/۹۴	۵/۳۵	۶/۱۸	۵/۴۲	۵/۷۳	۴/۸۴	۵/۷۵
۲/۸۲	۲/۶۱	۱/۸۰	۲/۴۳	۱/۹۵	۲/۰۱	۱/۸۶	۱/۹۶
۱/۲۵		۱/۷۶		۰/۷۶		۲/۰۶	
T							

نتایج حاصله از جدول شماره ۱ نشان می‌دهد که استادان دانشگاه دولتی، زمان بیشتری برای فراغت خود اختصاص می‌دهند و این تفاوت نیز معنی‌دار است؛ در حالی که این تفاوت بین سه گروه دیگر، معنی‌دار نیست. به عبارتی بین ساعات اختصاص داده شده به فراغت در شبانه‌روز و مدرک تحصیلی، جنسیت و سنوات خدمت استادان، تفاوت معنی‌داری مشاهده نمی‌شود.

جدول شماره ۲: اولویت‌بندی گذران اوقات فراغت استادان بر اساس میزان علاقه‌مندی نسبت به هر یک از فعالیتها.

اولویت	امتیاز	نوع فراغت
۱	۱۸۸	مطالعه کتب مرتبط با درس
۲	۱۵۳	تدریس در دانشگاه‌های دیگر
۳	۱۵۲	انجام کارهای فرهنگی
۴	۱۴۷	مطالعه غیردرسی
۵	۱۴۵	رسیدگی به مشکلات فرزندان
۶	۱۴۲	تصحیح اوراق و رسیدگی به مقالات دانشجویی
۷	۱۳۲	برنامه‌ریزی برای تدریس
۸	۱۳۰	تماشای برنامه‌های تلویزیون
۹	۱۲۴	دید و بازدید خویشان و نزدیکان
۱۰	۱۱۷	خرید کردن
۱۱	۱۰۲	مطالعه روزنامه و مجله
۱۲	۸۳	ورزش‌های فردی و گروهی
۱۳	۷۸	گوش دادن به موسیقی و رادیو
۱۴	۷۱	نظافت منزل
۱۵	۷۰	رسیدگی به باغچه
۱۶	۶۷	تهیه غذا
۱۶	۶۷	پیاده‌روی
۱۶	۶۷	سرگرمی در منزل
۱۷	۵۸	تعمیر وسایل منزل
۱۸	۵۶	فعالیت در مشاغل دیگر
۱۹	۴۸	همکاری با نهادهای انقلابی
۲۰	۱۴	بیمه‌ده گذراندن

جدول شماره ۲ نشان می‌دهد که اولویت‌های اول تا سوم استادان با ۱۸۸، ۱۵۳ و ۱۵۲ امتیاز، به ترتیب، مطالعه کتب مرتبط با تدریس، تدریس در دانشگاه‌های دیگر و انجام کارهای فرهنگی

بوده و آخرین اولویت‌ها از دید آنان با ۴۸، ۵۶ و ۵۸ امتیاز، به ترتیب، همکاری با نهادهای انقلابی، فعالیت در مشاغل دیگر و تعمیر وسایل منزل می‌باشد.

جدول شماره ۳: مقایسه گذران اوقات فراغت استادان با سوابق خدمت متفاوت.

V	sig	X ₂	۱۱ سال و بیشتر			۱۰ سال و کمتر			نوع فراغت	
			۱ ر بیشتر	۰/۵ -	صفر	۱ و بیشتر	۰/۵ -	صفر		
	۰/۴۵۲	۰/۵۶۸	۲۷ ۳۳/۳	۳۷ ۴۵/۷	۱۷ ۲۱	۱۱ ۲۶/۸	۲۰ ۴۸/۸	۱۰ ۲۴/۴	فراوانی درصد	مطالعه کتب غیر درسی
	۰/۹۴۱	۰/۰۰۳	۴۱ ۵۰/۶	۴۰ ۴۹/۴	-	۲۱ ۵۱/۲	۲۰ ۴۸/۸	-	فراوانی درصد	مطالعه کتاب مرتبط با تدریس
	۰/۹۸۷	۰/۰۲۵	۱۱ ۱۳/۶	۴۴ ۵۴/۳	۲۶ ۳۲/۱	۶ ۱۴/۶	۲۲ ۵۳/۷	۱۳ ۳۱/۷	فراوانی درصد	مطالعه روزنامه و مجله
	۰/۱۰۴	۴/۵۱۰	۱۷ ۲۱	۴۵ ۵۵/۶	۱۹ ۲۳/۴	۱۶ ۳۹	۱۸ ۴۳/۹	۷ ۱۷/۱	فراوانی درصد	برنامه ریزی برای تدریس
	۰/۶۸۷	۰/۷۴۷	۱۲ ۱۴/۸	۳۱ ۳۸/۳	۳۸ ۴۶/۹	۴ ۹/۸	۱۸ ۴۳/۹	۱۹ ۴۶/۳	فراوانی درصد	ورزش های فردی و گروهی
	۰/۲۶۹	۰/۰۱۲	۵ ۶/۲	۲۴ ۲۹/۶	۵۲ ۶۴/۲	۱۰ ۲۴/۴	۱۲ ۲۹/۳	۱۹ ۴۶/۳	فراوانی درصد	تهیه غذا
	۰/۱۹۲	۳/۲۹۷	۶ ۷/۴	۲۷ ۳۳/۳	۴۸ ۵۹/۳	۷ ۱۷/۱	۱۵ ۳۶/۶	۱۹ ۴۶/۳	فراوانی درصد	نظافت منزل
	۰/۰۷۹	۵/۰۷۳	۱۵ ۱۸/۵	۳۹ ۴۸/۲	۲۷ ۳۳/۳	۱۵ ۳۶/۶	۱۷ ۴۱/۴	۹ ۲۲	فراوانی درصد	خرید کردن
	۰/۲۳۵	۲/۸۹۳	۲۱ ۲۵/۹	۴۱ ۵۰/۶	۱۹ ۲۳/۵	۶ ۱۴/۶	۲۷ ۶۵/۹	۸ ۱۹/۵	فراوانی درصد	تماشای برنامه های تلویزیون
	۰/۵۵۳	۱/۱۸۳	۱۰ ۱۲/۳	۳۴ ۴۲	۳۷ ۴۵/۷	۴ ۹/۸	۱۴ ۳۴/۱	۲۳ ۵۶/۱	فراوانی درصد	گوش دادن به موسیقی وراديو
	۰/۴۵۲	۰/۵۶۴	۷ ۸/۶	-	۷۴ ۹۱/۴	۲ ۴/۹	-	۳۹ ۹۵/۱	فراوانی درصد	بیهوده گذراندن

X۲ محاسبه شده در جدول شماره ۳ برای کلیه فعالیتها، به غیر از تهیه غذا، از مقدار بحرانی جدول در سطح خطای ۵ درصد کوچک تر می باشد. به عبارت دیگر فرض صفر که بیانکننده عدم تفاوت معنی داری بین سابقه خدمت و زمان اختصاص داده شده به هر یک از انواع فراغت بود، پذیرفته و فرض مقابل که بیانگر تفاوت معنی داری بین این دو است، رد می گردد. همچنین جدول شماره ۳ نشان می دهد که X۲ محاسبه شده در خصوص تهیه غذا، برابر ۸/۸۴ می باشد که از مقدار بحرانی جدول در سطح خطای ۵ درصد بزرگتر است؛ به عبارتی اساتید با سابقه بیشتر، زمان بیشتری برای تهیه غذا صرف می نمایند. کرامر ۰/۲۷، شدت بستگی بین دو متغیر را نشان می دهد که به معنی تأیید مطلب مذکور است.

جدول شماره ۴: مقایسه بین گذران اوقات فراغت استادان و مدرک تحصیلی آنها.

V	sig	X۲	دکتر			فوق لیسانس			نوع فراغت
			۱ و بیشتر	۰/۵	صفر	۱ و بیشتر	۰/۵	صفر	
	۰/۲۰۷	۳/۱۴۲	۲۳ ۳۷/۷	۲۴ ۳۹/۳	۱۴ ۲۳	۱۵ ۲۴/۶	۳۳ ۵۴/۱	۱۳ ۲۱/۳	فراوانی درصد
	۰/۷۱۷	۰/۱۳۱	۳۰ ۴۹/۲	۳۱ ۵۰/۸	- -	۳۲ ۵۲/۵	۲۹ ۴۷/۵	- -	فراوانی درصد
	۰/۸۳۹	۰/۳۵۰	۹ ۱۲/۸	۳۴ ۵۵/۷	۱۸ ۲۹/۵	۸ ۱۳/۱	۳۲ ۵۲/۵	۲۱ ۳۴/۴	فراوانی درصد
	۰/۳۲۵	۲/۲۴۳	۱۳ ۲۱/۳	۳۳ ۵۴/۱	۱۵ ۲۴/۶	۲۰ ۳۲/۸	۳۰ ۴۹/۲	۱۱ ۱۸	فراوانی درصد
	۰/۳۲۵	۲/۲۴۳	۸ ۱۳/۱	۲۲ ۳۶/۱	۳۱ ۵۰/۸	۸ ۱۳/۱	۲۷ ۴۴/۳	۲۶ ۴۲/۶	فراوانی درصد

ادامه جدول شماره ۴

V	sig	X _Y	دکتر			فوق لیسانس			نوع فراغت
			۱ و بیشتر	۰/۵	صفر	۱ و بیشتر	۰/۵	صفر	
	۰/۸۵۸	۰/۳۰۴	۷ ۱۱/۴	۱۷ ۲۷/۹	۳۷ ۶۰/۷	۸ ۱۳/۱	۱۹ ۳۱/۱	۳۴ ۵۵/۸	فراوانی درصد
	۰/۱۱۸	۴/۲۶۳	۶ ۹/۹	۱۶ ۲۶/۲	۳۹ ۶۳/۹	۷ ۱۱/۵	۲۶ ۴۲/۶	۲۸ ۴۵/۹	فراوانی درصد
۰/۰۰۲۳۳	۰/۰۴۷	۶/۱۱۰	۱۰ ۱۶/۴	۲۸ ۴۵/۹	۲۳ ۳۷/۷	۲۰ ۳۲/۸	۲۸ ۴۵/۹	۱۳ ۲۱/۳	فراوانی درصد
	۰/۳۰۴	۲/۳۸۱	۱۳ ۲۱/۳	۳۱ ۵۰/۸	۱۷ ۲۷/۹	۱۴ ۲۲/۹	۳۷ ۶۰/۷	۱۰ ۱۶/۴	فراوانی درصد
	۰/۳۰۱	۲/۴۰۰	۷ ۱۱/۵	۲۰ ۳۲/۸	۳۴ ۵۵/۷	۷ ۱۱/۵	۲۸ ۴۵/۹	۲۶ ۴۲/۶	فراوانی درصد
	۰/۷۲۹	۰/۱۱۹	- -	۴ ۶/۶	۵۷ ۹۳/۴	- -	۵ ۸/۲	۵۶ ۹۱/۸	فراوانی درصد

اطلاعات بدست آمده از جدول شماره ۴ نشان می دهد که تفاوت معنی داری بین زمان اختصاص یافته به هر یک از فعالیتها (به غیر از خرید کردن) نزد استادان با مدرک تحصیلی فوق لیسانس و دکترا مشاهده نمی شود.

X_Y محاسبه شده برای خرید کردن اساتید نیز که از مقدار بحرانی جدول در سطح خطای ۵ درصد بزرگتر است، به معنی آن است که استادان فوق لیسانس به نسبت استادان دکتر، زمان بیشتری صرف خرید کردن می نمایند.

جدول شماره ۵: مقایسه بین گذران اوقات فراغت استادان و جنسیت آنان.

V	sig	X ₂	مرد			زن			نوع فراغت
			۱ و بیشتر	۰/۵	صفر	۱ و بیشتر	۰/۵	صفر	
	۰/۶۸۶	۰/۷۵۲	۳۲	۴۴	۲۱	۶	۱۳	۶	فراوانی درصد
			۳۳	۴۵/۴	۲۱/۶	۲۴	۵۲	۲۴	
	۰/۴۶۴	۱/۵۳۴	۵۲	۴۰	۵	۱۰	۱۳	۲	فراوانی درصد
			۵۳/۶	۴۱/۲	۵/۲	۳۰	۵۲	۸	
	۰/۱۵۹	۳/۶۷۶	۱۶	۵۳	۲۸	۱	۱۳	۱۱	فراوانی درصد
			۱۶/۵	۵۴/۶	۲۸/۹	۴	۵۲	۴۴	
	۰/۸۲۲	۰/۳۹۰	۲۵	۵۱	۲۱	۸	۱۲	۵	فراوانی درصد
			۲۵/۸	۵۲/۶	۲۱/۶	۳۲	۴۸	۲۰	
	۰/۶۳۴	۰/۹۰۸	۱۲	۴۱	۴۴	۴	۸	۱۳	فراوانی درصد
			۱۲/۴	۴۲/۳	۴۵/۳	۱۶	۳۲	۵۲	
	۰/۶۴۰	۰/۰۰۰	۲	۲۸	۶۷	۱۳	۸	۴	فراوانی درصد
		۵۰/۰۰۰	۱/۲	۲۸/۹	۶۹	۵۲	۳۲	۱۶	
	۰/۵۱۷	۰/۰۰۰	۳	۳۲	۶۲	۱۰	۱۰	۵	فراوانی درصد
		۳۲/۶۷۳	۳/۱	۳۳	۶۲/۹	۴۰	۴۰	۲۰	
	۰/۱۶۲	۳/۶۳۹	۲۱	۴۴	۳۲	۹	۱۲	۴	فراوانی درصد
			۲۱/۶	۴۵/۴	۳۳	۳۶	۴۸	۱۶	
	۰/۲۹۵	۰/۰۰۴	۲۴	۴۷	۲۶	۳	۲۱	۱	فراوانی درصد
		۱۰/۶۳۴	۲۴/۷	۴۸/۵	۲۶/۸	۱۲	۸۴	۴	
	۰/۳۲۴	۲/۲۵۲	۹	۳۹	۴۹	۵	۹	۱۱	فراوانی درصد
			۹/۳	۴۰/۲	۵۰/۵	۲۰	۳۶	۴۴	
	۰/۴۶۸	۰/۵۲۴	۸	-	۸۹	۱	-	۲۴	فراوانی درصد
			۸/۲	-	۹۱/۸	۴	-	۹۶	

داده‌های جدول شماره ۵ بیانگر آن است که خرد و مشاهده شده در سه مورد (تبه غذا، نظافت منزل و تماشای برنامه‌های تلویزیونی) از مقدار بحرانی جدول در سطح خطای ۵ درصد بیشتر و حاکی از آن است که زمان اختصاص یافته به فعالیت‌های یاد شده در نزد استادان زن و مرد متفاوت است. کرامر نیز شدت بستگی دو متغیر را به خوبی بیان می‌کند. به عبارتی، استادان زن زمان بیشتری از اوقات فراغت خود را به نسبت استادان مرد، صرف تهیه غذا و نظافت منزل می‌نمایند؛ در حالی که استادان مرد زمان بیشتری از فراغت خود را صرف تماشای تلویزیون می‌نمایند که برای استادان زن این امر صدق نمی‌کند.

جدول شماره ۶: مقایسه اوقات فراغت استادان دانشگاه‌های دولتی و آزاد.

V	sig	X ₂	دکتر			فوق لیسانس			نوع فراغت
			۱ و بیشتر	۰/۵ -	صفر	۱ و بیشتر	۰/۵ -	صفر	
			۷	۱۶	۸	۳۲	۴۱	۱۹	فراوانی
	۰/۳۱۲	۲/۳۲۹	۲۲۶	۵۱/۶	۲۵/۸	۳۴/۱	۴۵	۲۰/۹	درصد
			۱۵	۱۶	-	۴۷	۳۷	۷	فراوانی
	۰/۱۹۰	۳/۳۱۳	۴/۴۸	۶/۵۱	-	۵۱/۶	۴۰/۷	۷/۷	درصد
			۵	۱۲	۱۳	۱۲	۵۴	۲۶	فراوانی
	۰/۱۹۳	۳/۲۸۲	۴/۱۹	۷/۳۸	۹/۴۱	۱۲/۱	۵۹/۳	۲۸/۶	درصد
			۶	۱۷	۸	۲۷	۴۶	۱۸	فراوانی
	۰/۳۱۴	۲/۳۱۵	۴/۱۹	۸/۵۴	۸/۲۵	۷/۲۹	۵/۵۰	۱۹/۸	درصد
			۵	۱۳	۱۳	۱۱	۳۶	۴۴	فراوانی
	۰/۹۰۵	۰/۱۹۸	۲/۱۶	۹/۴۱	۹/۴۱	۱/۱۲	۶/۳۹	۳/۴۸	درصد

ادامه جدول شماره ۶

V	sig	X ₂	دکترا			فوق لیسانس			نوع فراغت
			۱ و بیشتر	-۰/۵ ۰	صفر	۱ و بیشتر	-۰/۵ ۰	صفر	
			۶	۶	۱۹	۹	۳۰	۵۲	فراوانی
	۰/۳۶۴	۲/۰۱۷	۴/۱۹	۴/۱۹	۲/۶۱	۹/۹	۳۳	۱/۵۷	درصد
			۵	۱۰	۱۶	۸	۳۲	۵۱	فراوانی
	۰/۸۶۰	۰/۲۹۹	۲/۱۶	۲/۳۲	۶/۵۱	۸/۸	۲/۳۵	۵۶	درصد
			۶	۱۵	۱۰	۲۴	۴۱	۲۶	فراوانی
	۰/۵۰۶	۱/۳۵۸	۴/۱۹	۴/۴۸	۲/۳۲	۳/۲۶	۱/۴۵	۶/۲۸	درصد
			۳	۲۰	۸	۲۴	۴۸	۱۹	فراوانی
	۰/۰۶۳	۵/۵۲۱	۷/۹	۵/۶۴	۸/۲۵	۴/۲۶	۷/۵۲	۹/۲۰	درصد
			-	۱۰	۲۱	۱۳	۳۹	۳۹	فراوانی
۰/۲۷۰	۰/۰۱۱	۸/۹۵۴	-	۳/۳۲	۷/۶۷	۲/۴	۹/۴۲	۹/۴۲	درصد
			۲	-	۲۹	۷	-	۸۴	فراوانی
	۰/۳۲۹	۰/۹۵۲	۵/۶	-	۵/۹۳	۷/۷	-	۹۲/۳	درصد

اطلاعات به دست آمده از جدول شماره ۶ نشان می دهد که در همه فعالیت ها (به جز گوش دادن به موسیقی یا رادیو) بین اساتید دو دانشگاه از لحاظ زمان اختصاص یافته به هر یک از آنها تفاوت معنی داری مشاهده نمی شود.

مجدد خیی و نیز در کلیه این موارد از مقدار بحرانی جدول در سطح خطای ۵ درصد کوچکتر است.

در مورد گوش دادن به موسیقی و رادیو خیی و محاسبه شده از مقدار بحرانی جدول در

سطح خطای ۵ درصد بزرگتر است و بیانگر تفاوت معنی‌دار بین زمان‌های پرداخته شده به این نوع فعالیت بوده و کرامر به دست آمده، شدت بستگی دو متغیر را به خوبی نمایان می‌سازد. به عبارت دیگر، استادان دانشگاه‌های دولتی به نسبت استادان دانشگاه آزاد اسلامی زمان بیشتری از فراغت خود را صرف گوش دادن به رادیو و یا موسیقی می‌نمایند.

بحث و نتیجه‌گیری

- این تحقیق به لحاظ اولویت‌بندی زمان فراغت استادان در راستای تحقیق شجاع‌الدین^(۱۱) است و نشان می‌دهد بیشترین زمان فراغت آنان، صرف شغل دوم و یا تدریس در دانشگاه‌های دیگر می‌شود. شایان ذکر است که بر اساس تعریف اوقات فراغت (زمان‌هایی دور از هرگونه امور کاری) تدریس در دانشگاه‌های دیگر نمی‌تواند جزو اوقات فراغت استادان به حساب آید؛ اما به لحاظ این که ساعات موظف کار و تدریس اساتید در هفته ۳۲ ساعت فرض شده و در حقیقت، استادان، از زمان فراغت خود جهت تدریس در دانشگاه‌های دیگر استفاده می‌نمایند، در این تحقیق تدریس در دانشگاه‌های دیگر به عنوان یکی از موارد اوقات فراغت مطرح گردیده است.

- نتایج مقایسه‌گذاران اوقات فراغت استادان با سوابق خدمت مختلف، با نتایج تحقیق صدوقی^(۱۲) همخوانی دارد و نشان می‌دهد که با افزایش سنوات خدمت معلمان و استادان، مطالعه در جهت ادامه تحصیل، تفریح و سرگرمی و اشتغال به شغل دوم، افزایش می‌یابد.

- تعداد استادان فوق‌لیسانس درگیر در امور فرهنگی، بیش از استادان دکتر است؛ در حالی که استادان دکتر زمان بیشتری را صرف انجام این امور می‌نمایند. شاید بتوان علت این امر را نیاز استادان فوق‌لیسانس به مدارج بالاتر قلمداد کرد و یا علت را در نیرو و کشش جوانی جستجو نمود. نتایج تحقیق حاضر نیز در راستای تحقیق غروی^(۱۳) و صافی^(۱۴) بوده و نشان می‌دهد که زنان بیشترین اوقات خود را به امور منزل اختصاص می‌دهند و تدریس در دانشگاه‌های دیگر و انجام امور فرهنگی، بیشترین زمان فراغت مردان را تشکیل می‌دهد. می‌توان گفت بخشی از

تفاوت حاصله، مربوط به ویژگی‌های فرهنگی و بخشی مربوط به ویژگی‌های جنسیتی پاسخگویان است.

- یافته‌های این تحقیق بیانگر این نکته است که استادان دانشگاه آزاد، بیش از استادان دانشگاه دولتی جذب فعالیت در مشاغل دیگر می‌شوند؛ در حالی که استادان دانشگاه دولتی بیشتر تدریس در دانشگاه‌های دیگر را به عنوان شغل خود انتخاب می‌نمایند. همچنین اولویت‌بندی استادان هر دو دانشگاه نشان می‌دهد که استادان دانشگاه آزاد رسیدگی به مشکلات فرزندان، تصحیح اوراق و رسیدگی به مقالات را در اولویت‌های دوم و سوم خود قرار داده‌اند و استادان دانشگاه دولتی به امور فرهنگی و تدریس در دانشگاه‌های دیگر بیشتر توجه داشته‌اند.

منابع و مأخذ

- 1- Ellis Dave. 1997. Becoming a master student. Houghton Mifflin. p.40
- ۲- فرانسوا، پیر، روزنامه کیهان، ۲۱ شهریور ۱۳۷۲، ص ۲.
- ۳- ستی، رونالد: مدیریت برتر زمان، ترجمه سید قربانی، ن، انتشارات نسل نو اندیش، چاپ اول، ۱۳۷۷، ص ۱۷.
- ۴- موسوی، مجتبی: مدیریت زمان، مؤسسه فرهنگی و انتشاراتی رسائل، چاپ اول، ۱۳۷۶، ص ۱۱ و ۱۲.
- ۵- شجاع‌الدین، صادق: بررسی نحوه گذران اوقات فراغت کارمندان ادارات آموزش و پرورش اجزای تهران با تأکید بر نقش تربیت، پایان‌نامه کارشناسی ارشد مدیریت، دانشگاه تربیت معلم سازمان، ۱۳۷۰، ص ۵۴.

۶- غروی، مرتضی: بررسی نحوه گذران اوقات فراغت معلمان دوره ابتدایی شهر اصفهان، پایان نامه کارشناسی ارشد مدیریت، دانشگاه آزاد اسلامی واحد خوارسگان، ۱۳۷۵، ص ۲۹.

۷- قاسمیان، عبدالرضا: بررسی میزان انطباق انتظارات و امکانات موجود جهت گذران اوقات فراغت دانش آموزان شهرستان های شرق استان اصفهان، پایان نامه کارشناسی ارشد برنامه ریزی آموزشی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد خوارسگان، ۱۳۷۶، ص ۳۱ و ۳۲.

۸- کمیته گذران اوقات فراغت، سازمان برنامه و بودجه، تهران، ۱۳۷۷، ص ۳۲۵.

9- Knowles, Molcolm. 1970. The modern practice if Adult Education. New work: Association press. p.93.

10- Dorfman, Leslei. 1992. Health. Job satisfaction . Leisuretime to Retirement. Callege faculty.

۱۱- منبع شماره ۵.

۱۲- صدوقی، ن: اوقات فراغت معلمان و شغل دوم، مرکز آموزش عالی ضمن خدمت فرهنگیان اصفهان، ۱۳۷۳، ص ۳۵.

۱۳- منبع شماره ۶.

۱۴- صافی، ق: تحقیق در زمینه کاربرد زمان فراغت دانشجویان دانشگاه تهران، دانشگاه تهران،

استادان ۱۳۵۴، ص ۷۳.